

Att använda klisterfällor för skadedjurskontroll

Att placera ut insektsfällor är ett viktigt och ofta avgörande moment i effektiv insektsbekämpning. Hur placerar man ut dessa och vad kan man göra med resultaten? Detta Vårda väl-blad riktar sig till personal på museer, hembygdsgårdar och kyrkor.

Att använda sig av klisterfällor i arbetet med att upptäcka och lokalisera skadeinsekter är ofta väldigt effektivt. Man kan på detta sätt uppdaga förekomsten av en liten insektshärd som man kan åtgärda innan den hunnit sprida sig till alltför stora områden och flera delar av samlingen. Fällan som beskrivs här används för att i tid upptäcka krypande insekter – inte för att fånga in och bekämpa.

Klisterfälla

Den vanligaste fällan att använda i museisammanhang är de klisterfällor som placeras på golven längs med väggar eller skåp. Dessa fällor har en insida med klister där insekterna fastnar.

Hur gör man?

Fällorna monteras enligt bild och sätts på golvet. Vissa har klister på undersidan så de sitter ordentligt fast. Fällor som placeras på detta sätt är till för att i första hand upptäcka krypande insekter, inte flygande.

Fällorna placeras längs med väggar och skåp, gärna i mörka utrymmen på golvet där man kan förvänta sig att insekter passerar. Man kan till exempel sätta fällor vid sidan av dörrar eller ventilationskanaler, eftersom insekter gärna tar sig fram längs med väggar.

Antalet fällor som behöver placeras ut beror på storleken på rummet och typen av material i samlingarna. Känsliga samlingar kräver tätare placering. Man kan ha 5 meter mellan fällorna som riktvärde och har man extra känsligt material bör

Bild på en typisk klisterfälla för placering på golv.

Foto: Riksantikvarieämbetet.

någon fälla placeras i närheten av dessa. På fällan antecknas datum för utplacering, i vilket rum och var i rummet samt tidpunkt för inspektion. Nummer gärna fällorna så att man vet i vilken fälla man eventuellt hittar spår av insekter. Gör också en skiss av rummet och rita upp var fällorna är placerade, det underlättar lokalisering av insektshärden.

När ska fällorna placeras ut?

Det bästa är att ha klisterfällor utplacerade året om och att kontrollera dessa regelbundet, för att kunna avgöra när det händer något nytt. Ett riktvärde kan vara att se över fällorna en gång per månad under större delen av året, men med tätare kontroller under våren. De flesta skadedjur har en mer aktiv period på våren när det börjar bli varmare ute och då är det extra viktigt att kontrollera fällorna. Det

går att återanvända fällor om de inte är för fulla, förutsatt att man håller reda på hur många djur det satt i fällan vid tidigare kontroll. De djur som registrerats kan markeras med en ring så vet man det inför nästa kontroll. Byt ut fällor som skadats, eller blivit fulla av insekter och smuts.

Vad visar fällorna?

Arter

Då många olika typer av krypande djur kan fastna i en klistarfälla bör man gå igenom vilka arter som fastnat. Vet man vilken art man har att göra med, kan man fokusera sitt letande till platser som borde vara intressant för just den arten. Det är även viktigt när man sedan ska välja metod för bekämpning. Man ser också med hjälp av fällorna i vilket stadium insekten är, larv eller vuxen, vilket berättar en del om förekomsten och var man ska leta.

Sitter det flera djur med huvudet åt samma håll kan man anta att de kommer från samma håll vilket är en hjälp i letandet efter insektshärden. Hittas djur som inte räknas som skadedjur kan det i alla fall ha betydelse eftersom det kan peka på en otät dörr eller liknande.

Antal insekter

Antalet djur som fastnar kan ge en fingervisning om hur stort angreppet är. Fastnar det många kan man gissa att det finns många fler som inte fastnar. Det är därför det är viktigt att ha återkommande kontroller och räkning av insekter i fällorna.

Artbestämning

Om man ska arbeta med skadedjurskontroll och IPM (Samordnad skadedjurskontroll, Integrated Pest Management) rekommenderas en kurs i skadedjursidentifiering. Oftast är det samma arter som förekommer år efter år i ett museum och då underlättar det om man gått en kurs, istället för att

skicka iväg fällorna för artbestämning. Känner man igen de djur som brukar finnas i samlingen kan man även uppmärksamma om det skulle vara något nytt som dyker upp. Att veta vilka insekter som finns i samlingarna underlättar sedan i valet av åtgärd för att bli av med skadedjuren.

Litteratur och länkar

Hellekant, A., Flato, S. & Åkerlund, M. 1998.

Från silverfisk till hälsorisk. Skadedjur och åtgärder i samlingar. LT, Stockholm.

Monitoring Insect Pests with Sticky Traps. 1998.

Conserve O Gram no. 3/7. National Park Service. www.nps.gov/museum/publications/conserveogram/03-07.pdf

Pinninger, D. 2001. *Pest Management in Museums, Archives and Historic Houses.* Archetype, London.

PRE-MAL:s hemsida: www.raa.se/skadedjur

Åkerlund, M. 1991. *Ängrar finns dom...? Om skadeinsekter i museer och magasin.* Svenska museiföreningen och Naturhistoriska riksmuseet, Stockholm.

IPM

Samordnad skadedjurskontroll eller *IPM* (Integrated Pest Management), är en strategi för att förebygga och motverka skadedjursangrepp. IPM innebär att fokus lagts på att arbeta förebyggande. Uppstår behov av akuta åtgärder ska val av åtgärd och metod göras med omsorg. I första hand bör en metod som är skonsam mot miljön användas, i sista hand en med kemisk bekämpning. Att ersätta kemiska bekämpningsmedel med mer miljöanpassade är viktigt för att undvika kemikalier som kan skada föremålen och vara en hälsorisk för personalen. IPM innebär att man ser över, samlar in och arbetar systematiskt med de olika metoder som finns för att nå bästa möjliga resultat.

Detta blad ingår i en serie för råd om vård och förvaltning av kulturarvet. Bladet är utarbetat i samarbete med PRE-MAL.

Artikeln är licensierad med CC BY där inget annat anges.
www.creativecommons.se/om-cc/licenserna/

Riksantikvarieämbetet

Box 1114, 621 22 Visby

Tel: 08-5191 8000. Fax 08-66 07 284

E-post: vardaval@raa.se

www.raa.se